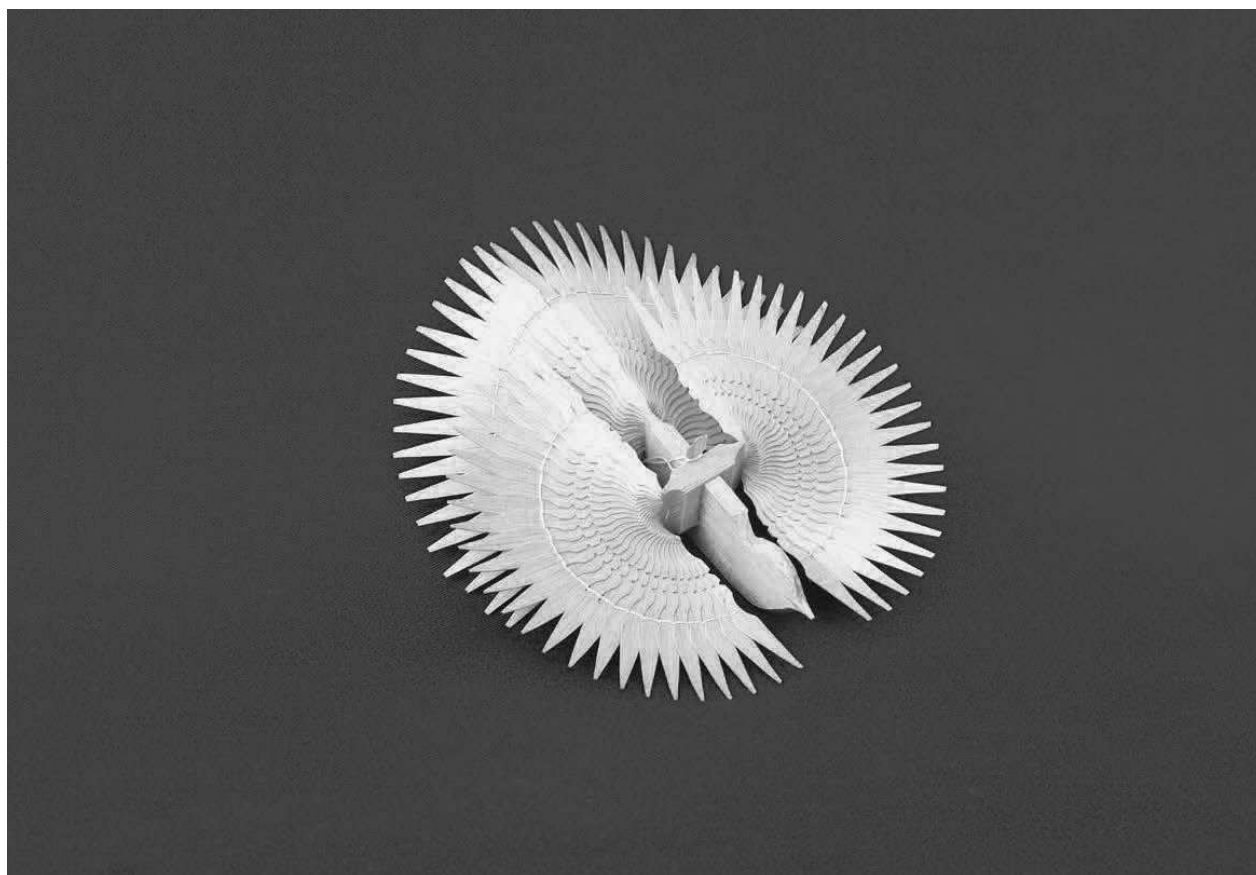

NOMINACE

na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel

Božena Vráželová, Nový Hrozenkov

Práce se dřevem / štípaná dřevěná holubička

I.

Profesní životopis se zaměřením na péči o uchování tradic

Božena Vráželová se narodila 25. 4. 1945 v Novém Hrozenkově. Vystudovala Střední zemědělskotechnickou školu v Rožnově pod Radhoště, avšak svému oboru zemědělského technika se nevěnovala dlouho. Po nástupu na mateřskou dovolenou se k němu již nikdy nevrátila. Od roku 1965 se dlouhodobě věnuje řezbářství.

Zásadním způsobem ji ovlivnil její otec, Josef Michalčák, *Mistr uměleckého řezbářství* (titul obdržel v r. 1973), který ji naučil kromě štípaných holubiček i výrobu dalších figurek ze dřeva. Nejprve pracovali pro družstvo Lipta v Liptále, kam vyráběli dřevěná zvířátka a domečky, později ji zapojil do spolupráce na výrobě čelních stěn kukačkových hodin pro družstvo Zlatník v Opavě.

Spolupracovali s prof. Karlem Langrem. Podle jeho návrhů dřevěných valašských figurek vyráběli především pávy a kohouty. Josef Michalčák se dále věnoval řezbářským pracím a holubička se stala doménou Boženy Vráželové. Dodávala je Valašskému muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm a dřívějšímu Ústředí lidové umělecké výroby v Uherském Hradišti. V roce 1981 získala cenu za nejlepší výrobek lidové umělecké výroby ve své kategorii a titul *Pracovník lidové umělecké výroby*. Od roku 1999 zhotovuje také holubičky z jednoho kusu dřeva.

Holubička ji provázela stále po celou dobu jiných činností a od roku 1992 se stala jejím hlavním produktem.

V roce 2013 ocenila její přínos pro zachování a prezentaci tradiční techniky výroby štípaných holubiček Rada Zlínského kraje a Božena Vráželová přijala 13. září 2013 z rukou hejtmana MVDr. Stanislava Mišáka titul Mistr tradiční rukodělné výroby Zlínského kraje.

II.

Popis technologie a tvarosloví zhotovovaných výrobků, popřípadě dalších aktivit péče o lidové tradice

Štípané holubičky náleží k vysoce řemeslně propracovaným a esteticky dokonalým projevům lidového výtvarného umění nejen na Valašsku. Měly své místo v interiéru domácností zavěšené nad stolem nebo kolébkou. Jsou spojeny se symbolikou ptáka jako ochránce a nositele štěstí a v tomto významu se s ptačím motivem setkáváme také v dalších projevech lidového výtvarného umění, např. v keramice nebo textiliích.

Pro zhotovení štípaných holubiček se využívá přirozené vlastnosti dřeva, ohýbání a štípání, tzn. rozdělování dřeva přírůstové dřevní hmoty po vláknech – „létech“. Tato vlastnost se nejlépe uplatňuje u smrkového dřeva.

Božena Vráželová nejprve na předem zhotoveném špalíčku vytváří špičku per jeho seříznutím. Zdobné drážky prořezává dláty příslušné velikosti. Ty slouží také k zaklesnutí jednotlivých per při „roztážení či rozpletení“ do podoby křídélka nebo ocásku holubičky.

Mokrý špalíček upravený drážkami štípe ostrým nožem až k připravené drážce největšího zúžení profilu špalíku. Zúžení umožňuje snadnější ohýbání dřevěných per při vějířovitém roztážení.

Naštípaný špalíček dohotoví nožem a vyřeže hlavičku holubičky. Křídélko a hlavu holubičky napaří v horké vodě a roztáhne jednotlivá pera do požadovaného tvaru. Jednotlivá pera zaklesne za sebou do vyřezaných profilů a pera zajistí propletením nití, aby po usušení držely při sobě.

Větší holubičku zhotovuje ze dvou kusů špalíčků. Ty do sebe zapasuje do připraveného zářezu a slepí spolu s drobným plátkem dřeva, za který je holubička uvázána na nitce pro zavěšení.

Malou holubičku (5 cm) zhotovuje z jednoho kusu dřeva a rozplétání křidélek a ocásku je stejné jako u větších, jen zajištění nití propletením neprovádí.

III.

Informace o schopnosti předávat osvojené profesní znalosti a dovednosti následovníkům

Božena Vráželová předává své umění a zkušenosti ve výrobě holubičky svým dcerám. Jitka již pracuje zcela samostatně, ale v současné době se tomuto umění věnuje jen ojediněle, neboť ji zcela zaměstnává její civilní povolání.

Božena Vráželová v současné době spolupracuje nejvíce s Valašským muzeem v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, kde předvádí své umění také široké veřejnosti. Od Poloviny osmdesátých let 20. století je pravidelnou lektorkou specializovaných interaktivních vánočních programů ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti, při nichž svou práci nejen předvádí, ale také názorně vyučuje. Návštěvníci mohou sledovat technologický postup výroby jednotlivých holubiček, mohou si sami vyzkoušet proces „roztažení či rozplétání“ křídélek.

IV.

Účast na přehlídkách, výstavách a specializovaných trzích tradičního lidového řemesla

Výrobu holubiček prezentuje převážně ve Valašském muzeu v přírodě, ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti, ale také na lokálních akcích Informačních center obcí, které se zaměřují na prezentaci tradiční lidové výroby.

V minulosti se účastnila mnoha akcí prezentujících lidovou tvorbu na řadě míst v České republice, např. v Praze, v muzeu v přírodě na Veselém Kopci na Vysočině, v Uherském Hradišti, Uherském Brodě, v Ostravě, při folklorních akcích ve Strážnici, Velké nad Veličkou, ve Vlčnově, Strakonících, Rožnově pod Radhoštěm a v rámci řady slavností a festivalů. V zahraničí ji mohli lidé vidět při práci na Světové výstavě EXPO 2000 v Hannoveru, ve francouzském Dijonu, v řecké Lefkadě, holandském Naardenu, ve Vídni, Itálii.

Své zboží dle zájmu expeduje do USA, Chile, Kanady nebo Číny.

V roce 2013 získala titul Mistr tradiční rukodělné výroby Zlínského kraje.

V.

Výrobky předkládané pro posouzení nominace

- štípané holubičky z cedrového a smrkového dřeva

- štípaní pávi

VI.

Souhlas s pořízením dokumentace – čestné prohlášení

Čestné prohlášení

Já, níže podepsaná Božena Vráželová, narozená 25. dubna 1945 bytem v Novém Hrozenkově čp. 721, souhlasím s pořízením dokumentace svých pracovních postupů ke studijním a dokumentačním účelům Slováckého muzea v Uherském Hradišti a Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

V Novém Hrozenkově 4.12.2014

Vráželová Božena
.....

VII.

Obrazová příloha

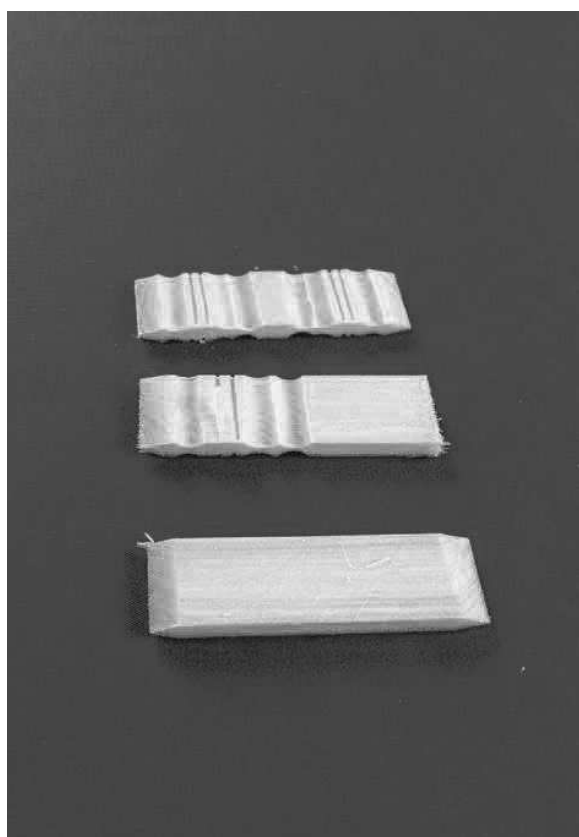
Božena Vráželová při předvádění štipání holubiček pro děti – Slovácké muzeum.

Božena Vráželová ve Slováckém muzeu.

Božena Vráželová při práci.

Špalíčky z cedrového dřeva.

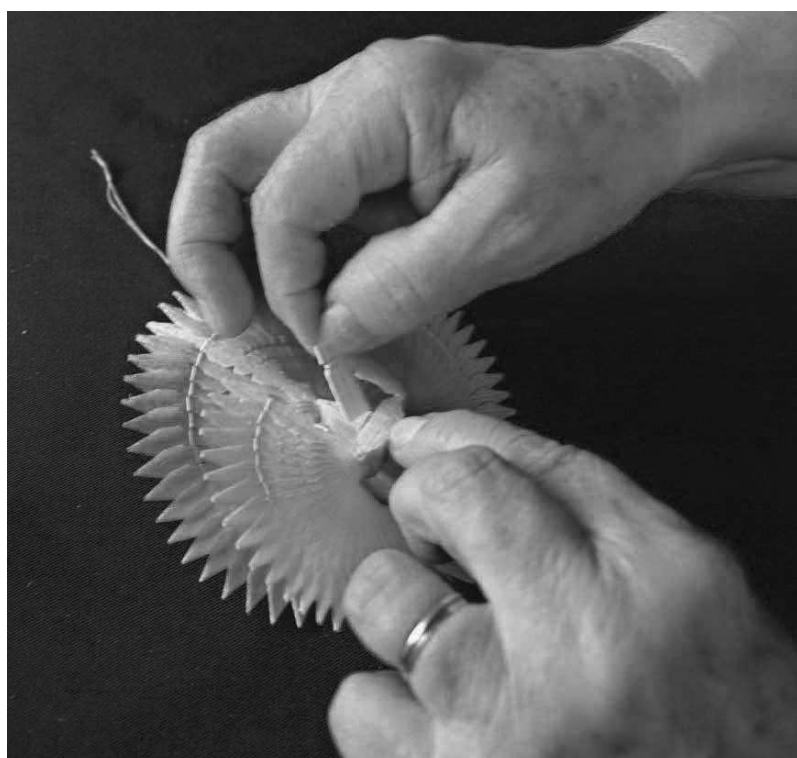
Štípání plátků.

Úprava hlavičky.

Úprava hlavičky nožem.

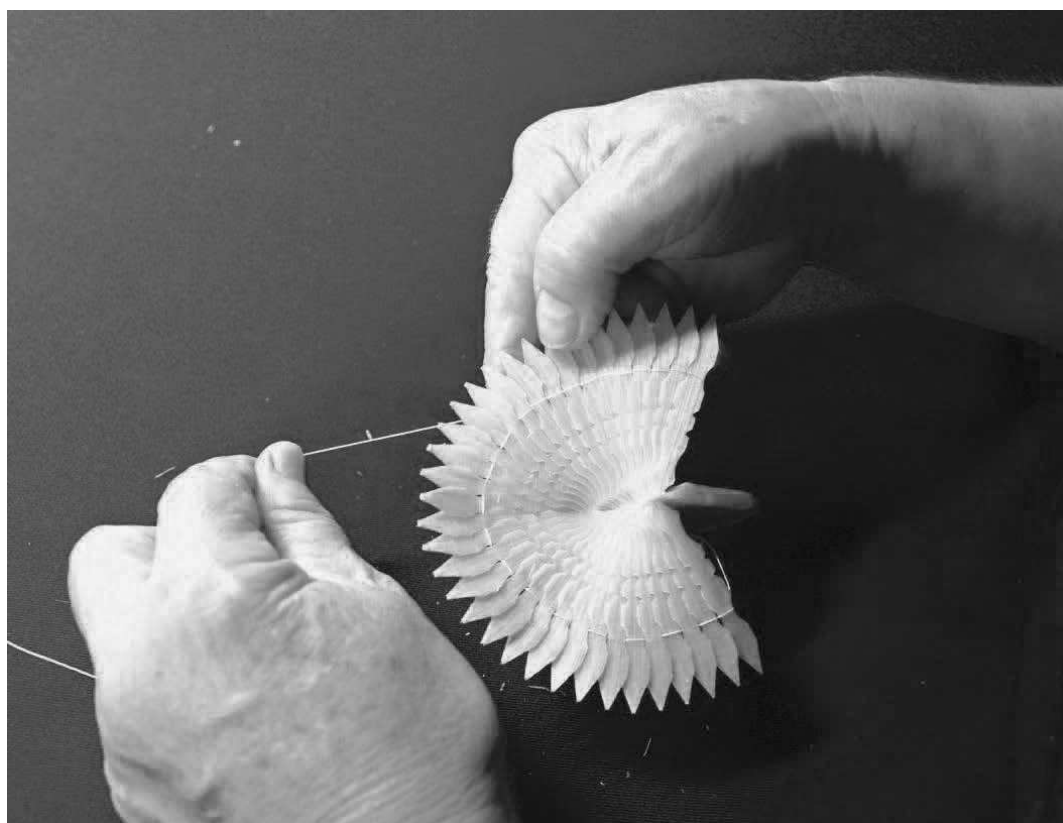
Vložení plátku k zavěšení.

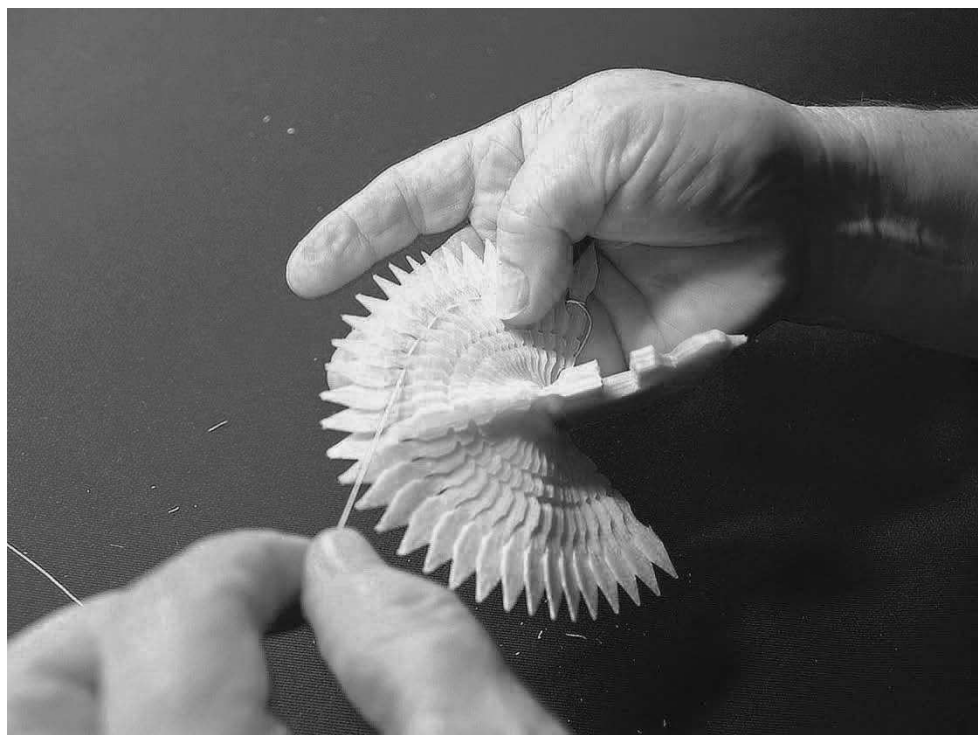
Rozkládání per, rozplétání ocásku holubičky.

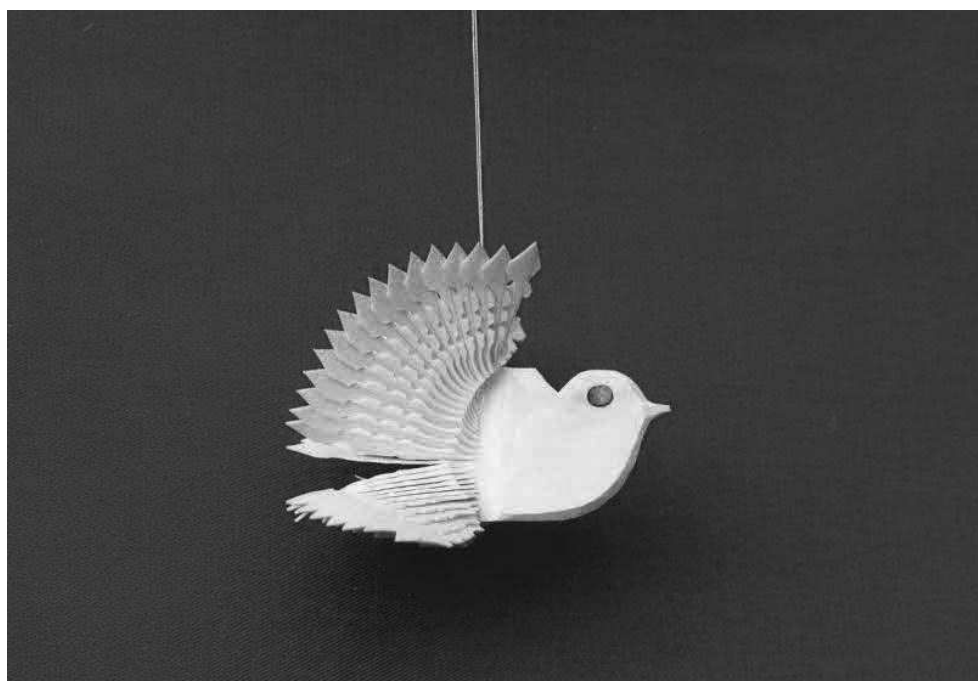
Zapasování kolíčku k zavěšení.

Zaplétání druhé strany.

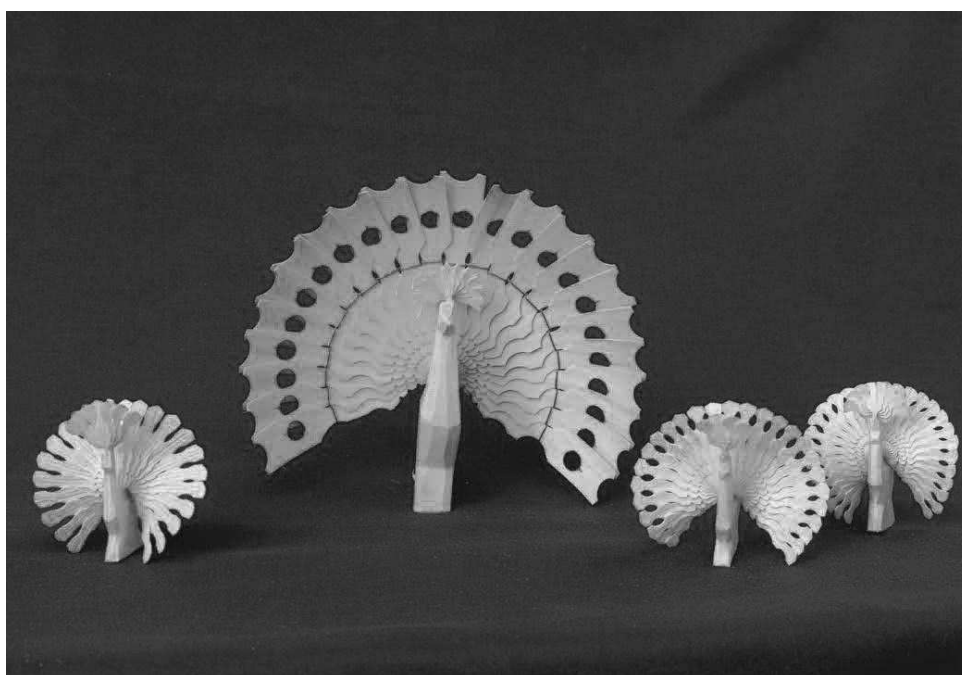
Zaplétání nití.

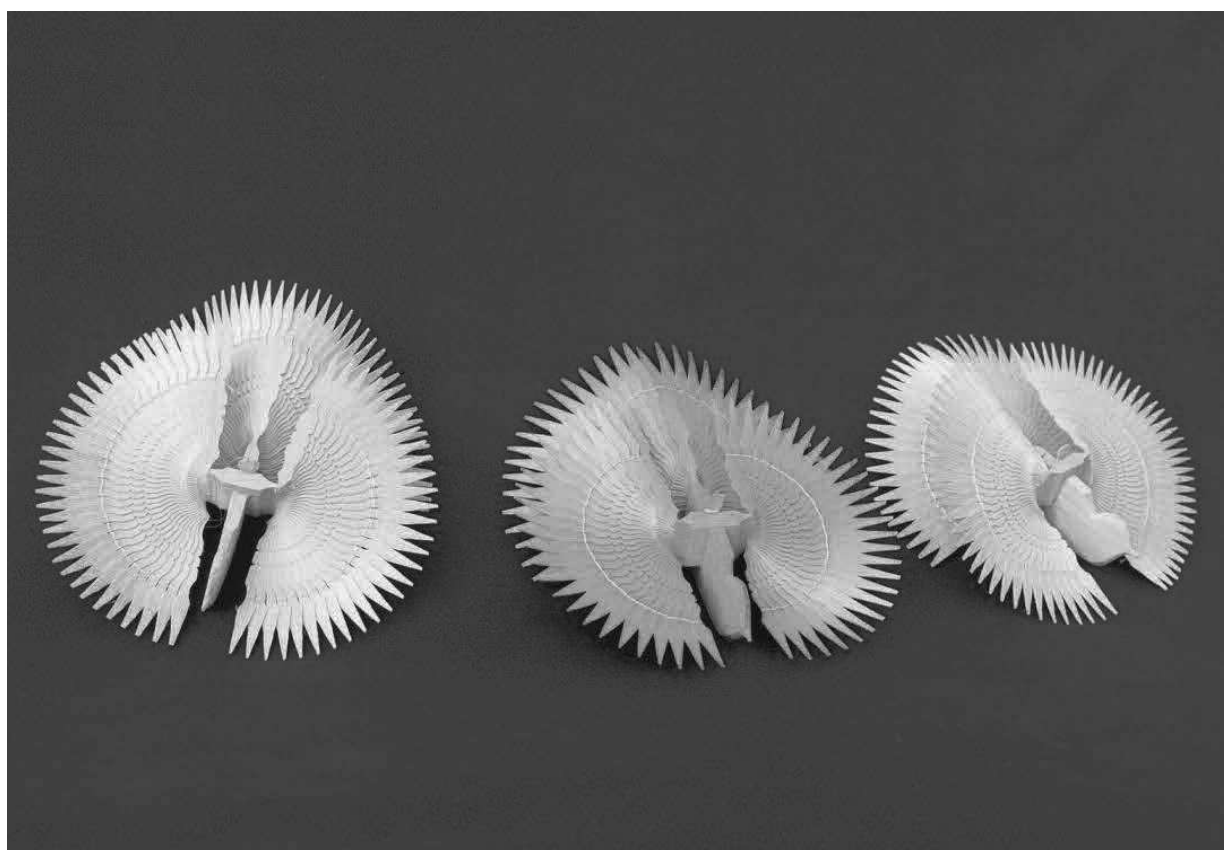
Holubička s očkem.

Božena Vráželová s hotovou holubičkou.

Pávi.

Holubičky z cedru a smrku.